

A „Jelenések könyve“ írójának látomásai is ebből az ég felé néző hitből születtek. Ebből született a „mennyei Jeruzsálem“ kepe. Ebben a városban nem lesz sem bánat, sem szenvedés, nem lesz csalódás, nem lesz könnyhullatás, hanem csak derű és örök boldogság.

Ez a várakozás és reménység kifejezője annak a vallásos szemléletnek, hogy a földi élet ablakai egyszer mind becsukódnak; eltűnnek előlünk a földi terek, megszűnnek földi életünk harcai, az emberi élet gondjai, bajai, és a lélek visszatér ahhoz, ki adta: az örökkévaló Istenhez. Kifejezi azt a szent váradalmat, hogy az ember ott Istennél elveszi a földi életben becsülettel, odaadással, nemes akarással, az emberi élet meg szépítésére fordított buzgó törekvése jutalmát, az élet koronáját.

Az evangélium alapján mi elsősorban a földi élet megjobbítására törekszünk. Hitünk szerint itt, a földön kell megvalósulnia a szeretet, a béke, a testvériség országának, Istenországának. Ugyanakkor ápoljuk azt a hitet, hogy a léleknek Istennél van végső pihenője, a test halála után végső nyugalma.

Tartsuk nyitva lelkünk ablakait, az emlékezés, a reménység, a vallásos hit ablakait, hogy azokon át a lelki szemlélődés segítsen minket az emberi élet igazi értékei meglátására és ezeknek életünkben való megvalósítására. És amikor majd becsukódnak az emlékezés és a reménység ablakai, a vallásos hit ablakán át lelkünk találjon üdvösséget Istennél, mennyei Atyánknál. Amen.

GELLÉRD IMRE

ISTENHEZ VIVŐ JAKÓBLÉTRÁK

1Móz 28, 11—17

A tál lencsével elkövetett csalás után Jákóbnak menekülnie kellett. Vándorbottal a kezében végtelen pusztákon át megy. Felette a porfelhős égbolt, körülötte a forró szürke végtelen. Se víz, se fű, se madár, se állat, se ember, csak a kietlenség s benne egy fiatal ember önmarcangoló, nagy bánatával.

— Elhagyott az Isten, bűnöm elszakított tőle. Mint ék a fát, úgy repesztette meg az én gonoszságom is azt a közösséget, mely köztem s az Úr között egykor létrejött. Semmim, senkim nincs: se apám, se anyám, se Istenem, se hazám, csak ez a siri pusztaság, mely körülöttem s bennem dobog.

Ilyen kínok, belső tusakodások között ért Béthelhez. Itt követ tett a feje alá s mert fáradt volt elaludt. „És álmot látott. Egy létra volt a földre állítva, melynek teteje az égig ért, és Isten angyalai jártak azon fel és le.

Az álmoknak a múltban igen nagy szerepük volt. Az álmok világát a második, az igaz világnak nevezte az ókori ember. A zsidók is hittek az álmokban. Mózes első könyvében azt találjuk, hogy Isten mély álmot bocsátott Ádámra, amikor Évát megteremtette. Ez a teremtmény álom. Ismerjük József álmát a hét kövér és a hét sovány kalászcsoportról. Ez a szabadító álom Nevezetes Dániel álma is (Dán 7.) a négy vadállatról, melyeket a Messiás legyőz. Nevezzük ezt messiási álomnak. Aztán emlékezünk Pilátus feleségének, Claudianának az álmára: Ne avatkozz ez igaz ember ügyébe, mivelhogy az éjszaka álmomban sokat szenvedtem miatta. Nevezzük ezt a lelkiismeret álmának.

Jákób álmát nevezzük a *megtézés*, az Istenhez való visszatérés álmanak. Minden álomban vannak képek, szimbólumok, amelyeket a tudományos kutatók is elismertek. Így pl. a ló a legtöbb embernél az utazás utáni vágyat jelenti. A tiszta víz a lelkiismereti tisztaságot fejezi ki. A füst nyomasztó lelki állapot jelképe. Mit jelent a létra? Ugyanazt, amit a valóságban: a felfeléjutás vágyát, a nyomorúságtól, a szenvedéstől, a mindenféle rossztól való szabadulás vágyát. Lélektanilag igazolt tény, hogy aki hídról vagy létráról álmodik, az arról tesz bizonyosságot, hogy valakitől vagy valamitől elszakadt és szeretne visszajutni hozzá, szeretné a megszakadt kapcsolatot helyreállítani vele, szeretné a szakadék partjait összekötni, áthidalni. Az álmokutatás tudományának megalapítója, Freud azt írja egyik művében, hogy a híd és a létra a magával meghasonlott, a magában súlyos lelki ellentétet, konfliktusokat hordozó emberekre jellemző.

Jákób nem véletlenül álmodott létrát. Gonosz tette eltépte lelkét Istentől és családjától s a bétheli álmokép a maga sajátos nyelven kifejezte a visszakívánczozást Istenhez és családjához. Mint ahogyan a bétheli létra összekötötte a földet az éggel, úgy vágyott öntudatlanul is Jákób valamiféle lelki létra után, mely összekösse bűnös, bánatos lelkét azzal, akitől elszakadt, akiből kitepte magát, akiről úgy érezte, hogy elhagyta: Istennel. A létrán le- és felfelé járó angyalok vágyainak voltak a kifejezői. Zaklatott lelkében is éppen úgy járkáltak fel és alá a vágyak és a gondolatok. A gondbaesett ember fejében és szívében általában nagy a forgalom.

Textusunk szövegében az áll, hogy „egy létra volt a földre állítva”. Igen, úgy van megírva hogy *felállítva*. A héber nyelvben az idevonatkozó szónak kettős értelme van: felállítva és leállítva, azaz felállítva a földről az égre vagy leállítva, lenyújtva az égből a földre. Lelkészelölt koromban olvastam, hogy a betűimádó teológusok azon vitatkoztak: miképpen volt a Jákób létrája felállítva? Alulról emeltetett fel vagy felülről eresztetett alá? Kicsinyességnek, szörszálhasogatásnak tartottam akkor ezt a vitát és nevettem rajta. Később rájöttem azonban, hogy ebben a vitában egy döntően fontos keresztény gondolat rejlik. Ha alulról, az ember által volt felállítva Jákób létrája, ez azt jelenti, hogy az ember keresi Istent, az ember akarja helyreállítani a szövetséget. Ő épít utat a végtelen, a tökéletesség: az Isten felé. Ha úgy fogjuk fel, hogy felülről volt leeresztve, ez azt fejezi ki, hogy Isten keresi az embert, Isten akarja helyreállítani a szövetséget, ő építi az utat a világ, az ember felé. Az első esetben az ember önerejéből képes létrát ácsolni, összeköttetést teremteni Istennel. Ebben az esetben az *Istenhez való jutás emberi mű*. A másodikban az ember nem képes létrát ácsolni Isten felé, Isten az ő kegyelmének jákóblétráját nyújtja

le számára, hogy abba kapaszkodjék belé és azon jusson el hozzá. Ebben az esetben az *Istenhez való jutásunk* kizárólag isteni mű.

Melyik igaz? A maga szélsőségében egyik sem, mert az egyik megsemmisíti az Isten szerepét, a másik meg az emberét. Mi akkor a helyes álláspont? Textusunk megmonja, midőn ezeket írja: „Isten angyalai jártak azon fel és le”. A felülről lefelé jövő angyalok Isten küldöttei: őt hozzák a földre. Az alulról felfelé szálló angyalok az ember küldöttei, az embert viszik fel Istenhez, a tökéletességhez. „Közeledjete az Istenhez, és ő közeledni fog hozzátok” (Jak 4,8) — mondja az Írás. Ez a kettős irányú mozgás egy és ugyanazon lélekben is végbemegy. Érezzük, mint keres, mint nyúl utánunk Isten, hogy megragadjon, tulajdonává tegyen, de érezzük azt is, amikor mi keressük őt, mi nyújtjuk kezünket feléje, hogy megragadjuk, tulajdonunkká tesszük. Van ember, akinek létráján a lépések túlnyomó részét Istennek kell megtennie, ő alig tesz valamit a vele való találkozás érdekében. Van ember, akinek létráján szinte minden lépés emberi lépés. Istennek alig kell valamit tennie, elvégez majdnem mindent az emberi buzgóság. Van ember, aki egy lépést sem tesz és Istennek kell felvennie őt a tökéletesség, az üdvösség csúcsára; viteti magát az ilyen ember, noha maga is tudna jární. És van ember, aki minden lépést maga tesz meg, nem igényli Isten beavatkozását, gyámolító kegyelmét, csak azt várja tőle, hogy a létra felső fokán ott legyen, várja és üdvöztse őt. És végül van ember, akiben az isteni és az emberi lépések száma egyenlő. Annyit halad ő is Isten felé, amennyit Isten halad feléje. A találkozás a létra közepén történik. Ez a szép, egészséges, kiegyensúlyozott eset. Bár csak mind ilyenek volnánk.

Jákób sorsa a mi sorsunk is. Elszakadása Istentől és visszajutása Istenhez a mi életünkben is gyakran végbemegy. Gonoszságunk, a tál lencsés csalásunk szomorú vétkeink nyomán, árvaságunk, elhagyatottságunk érzete úrrá lesz felettünk is. Elhagyatott az Isten — mondjuk, s nyomorúságunk követ tesszük párnának fejünk alá. És mi is álmodunk bétheli módon. Ébren álmodunk szent, boldog, megbékítő találkozást Istennel, a mi Urunkkal. És bétheli álmaink ragyogó fényében rájövünk arra, hogy nem Isten hagyott el minket, mi hagytuk el őt. Nem ő szakított velünk, hanem mi szakítottunk vele. Nem ő szüntette be lépteit mifelénk, hanem mi makacsoltuk meg magunkat. Nem ő lázadt fel ellenünk, hanem gonoszságunk által mi lázadtunk fel ellene. Az egymáshoz való szüntelen közeledés kettős irányú mozgásának folyamatát nem ő szüntette be, hanem mi.

Jákób létrájának mai neve: hit. Semmi sem mutatja olyan szemléletesen a hit lényegét, szerepét, mint ez a szó: létra. Nem repülőgép, nem mozgó lépcső, ami visz, hanem létra, melyen kínlódva, verejtékezve, erőfeszítéseket téve haladunk lépésről-lépésre a csúcs felé: Isten felé.

Vigyázzunk erre a létrára, ápoljuk, erősítsük, de legfőképpen járjunk rajta, találkozzunk rajta és általa azzal, ki jön felénk szüntelen: Istennel. Ámen.

Jn 14,6

„Én vagyok az út“. Jézus búcsúbeszédének egy döntően fontos ki-jelentése ez a mondat. Úgy történt, hogy a Mester maga köré gyűjtöt-te a tizenkettőt. „Elmegyek, hogy helyet készítsek nektek, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek. Hogy hová megyek, tudjátok. Az utat is tudjátok.“ Monda neki Tamás: „Úram, nem tudjuk hová mégy, mimó-don tudhatjuk az utat.“ Monda Jézus: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.“

Két kérdés forog fenn itt: hová megy Jézus és milyen úton megy. Textusunk és a hozzákapcsolódó kontextus megadja mindkettőre a választ: Jézus Istenhez, a tökéletességhez megy. Útja az igazság. „Én vagyok az út, az igazság és az élet“. Nemcsak a maga, hanem a min-denkori ember egyetemes életprogramját foglalta bele Jézus e három szóba. Célunk: Isten, a tökéletes élet. Utunk: a jézusi igazság. Cél és út, rendeltetés és eszköz egybefonva, klasszikus tömörséggel kifejez-ve, áll előttünk ebben a jézusi bizonyosságtevésben: „Én vagyok az út.“

Ez alkalommal az elsővel foglalkozunk: „Én vagyok az út.“ Meg vagyok győződve, hogy Jézus gondolatában az út fogalmának összes jegyei mind tudatosak voltak, midőn magát útnak nevezte. Vegyük szemügyre most az út fogalmának valamennyi jegyét, s Jézusra alkalmazva azokat mutassuk fel, hogy nekünk, kései követőinek „itt és most“ mit akar mondaní?

A tanítványok azt kérdezték, hová megy ő? — Istenhez, az Atyá-hoz — hangzik a közvetett felelet. — De hol van az út Istenhez? — Ti tudjátok jól, hogy én vagyok az út. Semmi sem világosabb ebből, mint az, hogy Jézus nem Isten volt, hanem út Istenhez. Nem azt mondta, hogy jöjjetek hozzám, mert én isteni személy vagyok, hanem ezt: „Én vagyok az út.“ Ha egy hegycsúcsra fel akarunk jutni, ezt csakis utak igénybevételével tehetjük. Ha beszélni tudna az út, joggal mondaná: én vagyok az út, senki sem mehet a napfényes, zengő csúcsra, hanem csak én általam. Ez a textus első nagy teológiai mondanivalója, és szól ez nekünk is. Hitünk szerint senki sem mehet az életre, a tökéletesség-re, csak Jézus útján.

Milyen a valóságos út, és milyen Jézus útja? Vannak keskeny, rögös utak, és vannak széles, kényelmes műutak. Jézus útja keskeny és rögös. Nem könnyű járni rajta, nem kényelmes. Tenni, áldozni, sírni, szenvedni és keresztet hordozni kell rajta.

Beteg embertársa kicsi földjére segíteni sietett egy jó barát. Az út a földig Jézus útja volt: a segíteni akarás útja, a felebaráti szeretet útja, Isten felé vezető út. Ezen az úton hazafelé, lábát törte a jóbarát. Jézus útja nem volt kényelmes út, sőt szenvedni kellett rajta. Vízbe zuhant a nyáron egy gyermek. Nem messze a parttól kaszált egy férfi. Észrevette, — odaszaladt —, kimentette a gyermeket. Az út a kaszától a vízig Jézus útja volt: az emberi kötelesség útja, a humanizmus útja. Ez az út sem volt kényelmes, itt is szenvedni kellett, mert a szorgos kaszálásban áttüzesedett munkás a hideg vízben meghűlt, beteg lett s hat hétig feküdt kórházi ágyon.